Ч. 35 (12.984). Львів, четвер 18. лютого 1932. Poeztowa opłata załatwiona ryczałtem. Рік LIII.

ДІЛО

ВИХОДИТЬ ЩОДНЯ РАНО

РЕДАКЦІЯ І АДМІНІСТРАЦІЯ: Львів, Ринок ч. 10, II. пов.
Конто почт. щадн. 143.322.
Адреса для телеграм: „Діло", Львів.
Головний Редактор приймає від 11—12 год. перед полуднем.
Рукописів не звертається.

ПЕРЕДПЛАТА В КРАЮ:

Місячно	5·00 зол.
Чвертьрічно	14·00 „
Піврічно	26·00 „
Річно	48·00 „

ЗА ГРАНИЦЕЮ: В Америці і заокр. Франції, Голяндії, Бельгії 20 фр. фр. Італії 7·50 зол., Німеччині 7·50 зол., Швайцарії 5 шв. фр., Чехословаччині 30 ч. к., Румунії 150 леї, Болгарії 7·50 зол., Австрії 7·50 зол.— Зміна адреси 1 зол.

Телеф. Редакції: 29-41.
„ Друкарні: 29-26.
В СПРАВІ ОГОЛОШЕНЬ ЗВЕРТАТИСЯ ДО АДМІНІСТРАЦІЇ.
ЦІНА ОДНОГО ПРИМІРНИКА 25 сот.

Проти санаційного бюджету.

Бюджет Польщі на 1932/33 рік прийнятий виключно голосами Б.Б.!

Львів, 16. лютого 1932.

В суботу 13. ц. м. (щаслива „13-ка" нинішнього міністра військових справ!) сталася уперше в історії відродженої Польщі ніби й не дуже важлива, а проте високо-характеристична подія: оце перший раз **проти** державного бюджету на черговий рік висловилися отверто також польські політичні, у соймі заступлені, партії. Мало того: проти бюджету голосували **всі** польські клюби за виїмком „безпартійного" Клюбу ББ, який і в цьому випадку послушно встав, маніфестуючи свою „більшість". Таким робом проти бюджету голосували: ендеція, хадеція, обеднані „людовці", НПР, ППС і комуністи — з поляків, та українці, німці, білоруський посол і два жиди — з „меншин". Як оригінальна осолоджуюча пігулка для „побідного" Клюбу ББ (включно з волинськими гайдучками і жидом Вісліцьким) була „неприсутність" на салі підчас голосування чотирьох галицьких „невтральних" жидів, які хоч і не здобули у бюджеті ніякого капіталу для своїх виборців, а проте і цим разом боялися в голосуванні „проти" втратити свою випробовану невинність...

Такий образ суботняшнього голосування означає передусім свого роду перелім у польських парляментарних звичаях, які не лише від травня 1926 року, але й від перших днів істнування сойму — страшенне далеко відбігали від звичаїв парляментаризму у західно-европейських державах, спіраючись на штудерно, на політичному примітивізмі і для вигоди урядів викутих псевдо-патріотичних премісах. До таких преміс належав м. і. погляд, що коли державний бюджет є „державною необхідністю", то голосування за бюджетом є просто актом польського державно-політичного обовязку; і навпаки: кожний, хто голосував проти бюджету, був державним „зрадником". І так ми реферували недавно цікавий голос жидівського посла з Варшави Ґрінбавма, який пригадував, що одним із найважчих закидів проти його опозиційного становища в соймі з боку галицьких сіоністів був той, що — мовляв, — голосуючи проти бюджету, Ґрінбавм попадає у „підозріле товариство" українців, білорусинів і комуністів. Виходить, що теорією про злочин протибюджетового голосування перейнялися навіть політики, які повинні би тямити устрій та звичаї австрійського парляменту. Очевидно, що післятравневі „теоретики", які пробували розводити теорію про „державу для держави" (у відірванні від власного народу, міжнаціональних ріжниць серед населення і потреб, бажань та настроїв цього останнього), та „практики", які впродовж 6-ти літ доказують усім і вся пречисто, що держава й уряд це поняття тотожні, — очевидно, — що весь цей післятравневий період Польщі ще дужче змішав з парляментарною установою і парляментарними звичаями те, що з форумом парляменту не має нічогісінько спільного. Але — як звичайно — нісенітниця, доведена до абсурду, викликує завжди здорову реакцію. Вправді польська опозиція, свідома своєї організаційної слабости в краю, також і в цій останній бюджетовій сесії послушно виконувала свою ролю мурина, яка полягає на підтримуванні у краю і на чужині омани, що в Варшаві таки радить парлямент, — а проте у деяких пунктах таки зноровилась: раньше вже зреклася своїх представників у президії сойму і всіх комісій, потім зреклася усіх комісійних референтів, перестала брати участь у безплідних „конституційних" нарадах, перестала зголошувати безліч поправок до бюджету, — врешті кинула до коша псевдо-патріотичну демагогічну фразу й остаточно голосувала проти бюджету.

Таким робом „зрадниками" стали вже нині і патріотичні ендеки, хадеки, „енпеери", „хлопи" та „пепеси", які цим своїм актом задемонстрували своє негативне становище до нинішнього уряду і його цілої політики, до системи правління і до самого скарбового і бюджетового закону, як ядерної політичної і господарської програми уряду на слідуючий рік. Мало того: співтворець Польщі ППС, яку вже стільки разів в останніх роках пятнували за її „державне зрадництво", так уже привикла до таких епітетів, що не злякалася вже голосувати в той сам день, в останню суботу, проти закону про рекрута на черговий рік. Перша польська партія у польському соймі! Очевидно, що кожна з голосуючих парляментарних опозиційних груп має завжди свої окремі мотиви. Ясно, що в голосуванні Української Парляментарної Репрезентації грають ролю мотиви засадничого характеру. Але так само ясно, що було тенденційною злобою кувати спеціяльно з акту протибюджетового голосування закиди „протидержавности" з усіми наслідками тих закидів, забуваючи, що **кожне** голосування у парляменті має свій **парляментарний** зміст і що **ніякого** голосування не можна трактувати у відірванню від цілої парляментарної тактики.

Але має суботняшне голосування у соймі ще одну мову. Цією мовою є безумовне дальше загострення внутрішньо-польських відносин. Спосіб, в який уряд і його парляментарна експозитура потрактували в соймі новий бюджет, безоглядна майоризація усіх внесків і проектів, зголошуваних опозицією (зокрема у справі перемиських виборів і берестейського процесу), врешті самоуправні та шкільні законопроекти, які поширюють безмежну владу державної адміністрації на цілі нові ділянки життя у Польщі, всі ті „ходи" встигли за час короткої бюджетової сесії знову страшенне загострити ситуацію. Суботняшне голосування було під цим оглядом крапкою над „і".

Вислід голосування посли з ББ стрінули рясними оплесками. З чого вони раділи — годі догадатись.

ЩЕ ОДИН УДАР У НАШЕ СЕЛО!

УТРУДНЕННЯ ЕКСПОРТУ МАСЛА З ПОЛЬЩІ.

На перший погляд зовсім незамітна подія підвишки ввозового мита на масло в Німеччині завдала черговий доймаючий удар нашому хліборобові. В чому діло? На підставі розпорядку президента заведено в Німеччині з днем 23. січня ц. р. ввозове мито у висоті 100 і 170 нім. марок від 100 кг. масла. Висоту мита зріжничковано так: 1) **Держави, які мають торговельний договір з Німеччиною,** а не відступили від золотового паритету власної валюти, будуть відтепер оплачувати мито **по 100 нім. марок від 100 кг. масла,** (або 2.12 зол. від 1 кг. масла). 2) **Держави, які не мають торговельного договору з Німеччиною,** мусять оплачувати мито у висоті **170 нім. марок за 100 кг. масла** (або 3.60 зол. за 1 кг.). До цих останніх держав належить Польща, Австралія і Канада. Введення цього високого мита є рівнозначне із забороною ввозу, бо саме мито рівнається вартости масла, а до цього треба ще дорахувати кошти транспорту й інші видатки. Цей розпорядок спрямований передовсім проти Польщі, яка в 1931 р. вивезла тільки до самої Німеччини 7,755.900 кг. масла при цілім експорті Польщі 12,460.040 кг. (Австралія вивезла в тому часі до Німеччини всього 895.600 кг., а Канада зовсім нічого).

Ще яскравіше виступає цей некорисний стан експорту масла з Польщі, коли візьмемо під увагу обставину, що держави, які мають торговельний договір з Німеччиною, користуються правом висилки масла за оплатою давнього мита 50 нім. марок від 100 кг. масла (1.06 зол. за 1 кг.) аж до вичерпання признаного їм контингенту у висоті 5,000.000 кг. масла в рік, кожна зокрема. Щойно після вичерпання цього контингенту оплачують нове мито в сумі 100 нім. марок. Тому, що багато з тих держав у минулому році вислали до Німеччини менше, або мало що більше, як їм приписує контингент, то вони на цій формальній підвижці мита нічого не тратять, як напр. Латвія, Естонія, Литва і СРСР. Натомість ці держави, що схотять виекспортувати поверх признаного контингенту, будуть платити за надвижку підвищене мито по 100 нім. марок.

Деяка зміна в оплаті мита обовязує **ті держави, які, щоправда, мають торговельні договори з Німеччиною, але відступили від золотового паритету,** або іншими словами: обнизили свою валюту. Сюди причислено такі держави: Данія, Фінляндія, Швеція, Норвегія, Аргентина і Нова Зеляндія. Вони будуть оплачувати ріжницю упадку валюти у висоті 36 нім. марок на 100 кг. масла, або їх мито буде коштувати 136 нім. марок, чи пак 86 нім. марок до висоти признаного контингенту.

Таким чином витворилася така ситуація що експорт масла з Польщі до Німеччини цілковито замкнений, а в тому числі й експорт нашого кооперативного молочарства, що вислало за кордон за посередництвом „Маслосоюзу" в минулому році 841.799 кг. масла, з чого до самої Німеччини 363.399 кг.

Для повного образу фатальних наслідків замкнення німецького ринку для нашого масла треба ще коротко зясувати незавидні вигляди експорту масла з Польщі на інші світові ринки. Під цю пору найбільш поємними світовими ринками на масло є ринок англійський і німецький (цей останній сам побрав минулого року із закордону 100,221.000 кг. масла). Вони можуть кожного часу, без надзвичайних труднощів, приняти надвижки масла з Польщі.

І якіж вигляди збуту нашого масла на цих саме ринках? Як з повищого бачимо, то німецький ринок цілковито замкнений. Алеж справа з англійським ринком стоїть не багато краще, бо цей останній уже від літа минулого року не представляє для нас ніяких можливостей експорту. Сталося це з тим ментом, коли заломи-

Wyciąg z protokułu wspólnego z dnia 4 lutego 1932 r. Sąd okręgowy we Lwowie, Wydział VI karny, w sprawie konfiskaty Nr. 23. czasopisma „Dilo" z daty Lwów, dnia 2 lutego 1932 do Sygn. VI — 1 Pr. 80/32 — na posiedzeniu niejawnem dnia 4 lutego 1932 po wysłuchaniu zdania Prokuratora Sądu okr. we Lwowie, postanawia uznać za usprawiedliwioną dokonaną dnia 1 lutego 1932 przez Starostwo Grodzkie we Lwowie, konfiskatę czasopisma „Dilo" Nr. 23 z daty Lwów dnia 2 lutego 1932 zawierającego: 1). w artykule pt. „Swiatyj obowiazok" — a). w ustępie od słów „Załoby osnownym... do słów: „jim pidstawleno" i b). w ustępie od słów „Jak dosi..." do końca artykułu. — znamiona zbrodni z § 65 a) uk. — zarządzić zniszczenie całego nakładu i wydać w myśl § 493 pk. zakaz dalszego rozpowszechniania tego pisma drukowego. Zarazem wydaje się odpowiedzialnemu redaktorowi tego czasopisma nakaz, by orzeczenie niniejsze umieścił bezpłatnie w najbliższym numerze i to na pierwszej stronie. Niewykonanie tego nakazu pociąga za sobą następstwa przewidziane w § 21 ust. druk. z 17/12 1862 Nr. 6 ex 1863 Dzpp. t. j. zasądzenie za przekroczenie na grzywnę do 400 Zł. Uzasadnienie: Ogłoszenie drukiem wymienionych wyżej ustępów artykułu ma na celu szerzyć wzgardę i nienawiść przeciw administracji Państwa przez tendencyjne przedstawienie stanowiska Rządu w stosunku do ludności ruskiej w Wschodniej Małopolsce. Według §§ 487, 489 i 493 pk. oraz §§ 36 i 37 ust. pras. jest zatem powyższe postanowienie uzasadnione. — Przewodniczący: Medyński wr. Protokulant: Rosenwiesen wr. Za zgodność: Lipanowicz, starszy sekretarz.

лася англ. валюта, хоча у звязку з тим ціни за масло там зовсім не підвищились. Для яснішого образу цього стану наведемо декілька цифр. Як відомо, англ. шілінг упав тепер на кругло 30°/₀ його первісної вартости, а рівночасно з тим масло середньої якости в місяці січні ц. р. нотували кругло 20°/₀ менше, як в цім самім часі минулого року. Іншими словами: вартість масла в Англії обнизилась на кругло 50°/₀! Та ще цьому не кінець, бо вже в лютім ц. р. заведено в Англії мито від сільсько-господарських продуктів у висоті 10°/₀ їх вартости. Познакомившись з цими даними, маємо знова ясний образ „можливостей" експорту на цей другий, найголовніший світовий ринок збуту.

Тепер приходиться нам розглянути можливости експорту нашого масла до інших европейських країн (бо покищо підходять тільки вони під розвагу). Засадничо вони виявляють одно спільне недомагання, що є мало поемні і можуть побирати тільки деякі скількости, в міру власного запотребування. Тимчасом в пору нашої високої продукції масла (літом) може витворитись така ситуація, що закордонний ринок збуту буде майже неможливий, а, як відомо, масло не надається до довгого магазинування, не згадуючи вже про такий важний чинник, як потреба до цеї цілі великих холодільних складів і капіталу на заплату за маґазинований товар.

Мало цього. Ті всі малопоемні країни хоронються перед напливом конкуренційного масла, чи то накладанням високих мит, чи то означенням привозних контингентів, або остаточно обмеженням приділу девіз (вартісних паперів — грошей) власним імпортерам за довожене масло. Для прикладу згадаємо, що Швайцарія наложила мито 180 шв. франків за 100 кг. масла, Франція 200 фр. франків, Бельгія 140 франків, Австрія 81 золотих корон, Чехословаччина 280 ч. корон, при чому в Австрії і Чехословаччині майже нема приділу девіз.

Франція завела у себе контингент, з якого Польща на перший квартал цього року, наслідком помилкових потягнень деяких чинників, не одержала ніякого (!) приділу. В менті, коли пишемо ці стрічки, наспіла до нас відомість, що й Бельгія завела у себе контингент. З цього короткого перегляду бачимо, що в цій ділянці треба очікувати й дальших несподіванок.

Серед такої ситуації насувається кожному заінтересованому питання, яка буде доля нашого кооперативного молочарства. Отже треба захуватися з найгіршим, скажім, що **експрот масла з Польщі буде сильно обмежений, або й цілковито припинений.** Що тоді? Тоді експорт Польщі, який дав у 1931 р. поверх 12.000.000 кг. масла, буде давити на внутрішній ринок. Наслідок цього буде такий, що прийде до дальшої, поважної обнижки цін, яка виявить свої впливи у двох напрямках: 1) через обниження цін побільшиться внутрішня консумція масла коштом дешевих рослинних товщів; 2) через обнижку цін за масло обмежать або припинять зовсім свою діяльність молочарні, які або самі перестануть рентуватись, або яких доставцям перестане рентуватись продукція молока. А пізніше настане знова здорова рівновага.

Яка з цього наука для нас? Ми мусимо бути саме тими, що вийдуть переможно із цього трудного положення, ба, навіть побільшити наш стан посідання. Ми мусимо видержати конкуренцію, бо збут масла — одинока зорганізована ділянка сільсько-господарської продукції, яка дає сьогодні поважну готівку на найконечніші потреби нашого зубожілого селянина. А переможемо тільки тоді, коли будемо держатись отсих вказівок: 1) Мусимо й надальше закріплювати істнуючі районові молочарні шляхом придбання якнайбільшої кількости молока, бо тоді наші молочарні будуть рентовніші від малих підприємств, що призначені на загладу. 2) Мусимо і дальше збирати завзято власні фонди на зразкове устаткування молочарень, бо лиш вони дозволять нам виробляти першоякісний продукт, що найде завсіди кориснійший збут і скорше, як гірший продукт. 3) Не основувати ніде без всесторонньої підготовки і згоди „Маслосоюзу" ріжних дрібних „молочарень", бо вони, не маючи фахової опіки і запевненого збуту, нражені на упадок. Відповідальність за такі почини, що принесуть нашому селянству замість помочи тільки шкоду, є дуже велика. 4) Держати постійно тісний звязок зі своєю організаційно-технічною і збутовою централею, якою є „Маслосоюз", бо вона доложить усіх заходів, щоб діло якслід повести. Сьогодні вже не час на ніякі особисті міркування і відокремлені ходи!

Тільки пляновою працею і сильною організацією поборемо і цю чергову небезпеку.

Інж. А. Палій.

——o——

Лист з конференції.

(Від нашого кореспондента.)

Женева, 12. лютого 1932.

Хтоб таке і думав? Звичайно досі так бувало, що всякі міжнародні конференції розпочиналися оптимістичними пророченнями, вороженнями й міркуваннями, оптимістичними і рожевими, а скептицизм або й песимізм насувався тільки згодом. З цією конференцією, розоружною, справа стала навворіт. Розпочалася конференція дуже мінорно, голоси преси були в перших днях дуже мало надійні, переважно таки просто іронічні, а крихітка оптимізму щодо самого змислу й можливостей конференції розпочала кільчити щойно згодом.

Про вступну промову Гендерсона оповідали „добре втаємничені" по кульоарах, що добрих три четвертини її — тоб то все, що проводир робітничої партії задумав був у неї вложити із програми своєї партії і зі свого соціялістичного світогляду — викреслив з неї Секретар Союзу Народів Дремонд. Прийшло з того приводу, казали, до дуже гострих перепалок між Дремондом і Гендерсоном: перший загрозив, мовляв, президентові конференції, що під ніякими умовинами не допустить до такої промови, а Гендерсон, не маючи за собою оперття навіть у британській делеґації, з горечю і досадою мусів податися перед домаганнями Дремонда — інакше прийшлосяб йому уступити з головства, на яке вибрали його були вже давненько тому, коли він ще був закордонним міністром Його Величества, і яке він зберіг, дарма, що він уже не міністр ані навіть не член парляменту.

Цю звістку про обрізання вступної промови Гендерсона спершу тут оповідали, потім заперечували, і чи воно правда, важко провірити. Одначе так чи сяк, а нікого вона не запалила, і конференція розпочалася під знаком сірости і зайвости.

Не піднесли її надійности також перші великі промови представників великих держав. Анґлієць Саймон — преґарний, кажуть, адвокат перед присяглими — розчарував слухачів конференції не тільки своїм змістом, чи то пак, недостачею змісту, а навіть і формою; показалося ще раз, що інакшої вимовности треба для судів присяглих, а інакшої для міжнародніх зїздів. Від німецької промови теж ніхто ні впрів, ні змерз, а вже французька промова, буцім то конкретна своєю за великою та білими нитками шитою вручністю і хитрістю пониэила температуру конференції геть нижче нулі. Більшовицький публіцист, славетній Карло Радек, вдоволено затирав руки тай запевняв по кульоарах, що після французької промови більшовицькій делеґації нічого й силуватися провалити конференцію. Замість неї, мовляв, зробили це французи.

Словом після перших днів настрій був тут такий, що дехто збирав свої клунки, щоб їхати домів, заспівавши на прощання „вічную память" першій всесвітній розоружній конференції.

Аж раптом, несподівано надійність піднеслася, настрій відродився.

Розпочавши той зворот до оптимізму промовою закордонного міністра Італії п. Ґрандія, скріпився він від промови радянського комісара для закордонних справ, Літвінова. Обі промови були справді змістовні, а перша з них навіть з ораторського погляду дуже замітна. Таким чином

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 18. ЛЮТОГО 1932.

Д. СКИТСЬКИЙ.

Нова праця про фільософію на Україні.

(*ДМ. ЧИЖЕВСЬКИЙ: Нариси з історії фільософії на Україні*, Прага 1931. Накл. Укр. Гром. Вид. Фонду. 175 стор. 8°. Ціна дол. 1.20.)

Не можна сказати, що сучасне покоління дбає досить за фільософічну освіту та фільософічний стиль думання. Саме навпаки: чимало знаків на небі й на землі свідчить про глибокий занепад того, що розуміємо як справжнє фільософічне думання. Серед таких обставин книжка Чижевського — поява у нас дійсно небуденна, тому й хотілося би звернути на неї увагу ширшого інтеліґентного загалу.

Не є це праця призначена для фахівців. Автор сам зазначує, що його нариси мають „популярний характер". Що-правда, популярний у найкращому значінні, тобто: вони не мають зайвого наукового балясту, зате знайдете в них ясність та сувору льоґічність а при тім і глибину думки. Автор — як видно особливо з замітної статті про Сковороду — знавець діялектики, та користуючися діялектичною методою, вміє розкрити ті глибини духа, в даному випадку Сковороди, які досі були для дослідників незрозумілі й приводили їх до суперечних висновків.

Нариси Чижевського тим відмінні від звичайних курсів історії фільософії, що не займаються тільки „фаховими" фільософами: вони присвячують чимало місця поетам і письменникам, що полишили печать на духовому життю українського народу. Таким чином „нариси" змальовують головні етапи розвитку світогляду на Україні.

Занедбання фільософічної сторінки при дослідах нашого минулого мало важкі наслідки: літературно-історичним чи іншим дослідам бракувало нераз глибини, бо не чути було в них голосу саме найбільше внутрішньої сторінки життя. Хібаж не правдиво схопив Метерлінк значіння для сучасности мислителів, що давно відійшли з цього світу? „Може колись — каже він — признають, чому то, якби не було ні Плятона, ні Сведенборґа, ні Пльотина, душа селянина, що не читав їх і ніколи за них не чув, не була би така, яка вона сьогодні". Так і тут: чи може, якслід, зрозуміти наше духове життя, життя національного колективу, зокрема духове життя наших провідників поетів і письменників той, хто не збагнув тієї глибокої, віби підземної, течії думки, що текла в глибинах нашого буття, приймаючи в себе все нові й нові допливи та перетворюючи їх по свому?

Не можемо входити тут у подробиці. Самі наголовки розділів показують, скільки цікавих проблем порушує книжка: І. Фільософія і національність; ІІ. Укр. народній характер і світогляд; ІІІ. Фільософія у старій Україні; IV. Сковорода; V. Сучасники Сковороди; VI. Знайомство з німецьким ідеалізмом (мова про відгомін на Україні фільософії Канта, Фіхте, Шеллінґа, та Геґеля); VII. Мик. Гоголь (цей розділ — пера Л. Миколаєнка); VIII. Кирило-методіївці; IX. Памфил Юркевич; XI. Фільософія на послугах науки (про Потебню, Лесевича та ін.).

Книжка Чижевського розвіває — очевидно, цілком фальшивий погляд, буцім то на Україні, крім Сковороди, не було мислителів. Поминаючи чималу низку видатніших чи менше замітних постатей, слід звернути увагу на невідомого у нас Памфила Юркевича, якому присвячений окремий розділ (Юркевич — прототип Дашковича в „Хмарах" Нечуя-Левицького). Автор освітлює позитивні сторінки в діяльности давньої Київської Академії, пробиваючи шкаралупу шкільної премудрости та показуючи, як Академія плекала інтелектуальні навички й строгість думання, як оту її премудрість пронизували з бігом часу ідеї Ренесансу, картезіянства, вольфіянства. Заслугує на увагу хист автора, з яким він умів надати особам своєрідного освітлення, розбуджуючи в читача щораз нові запити й проблеми. Ми вже згадували про його характеристику Сковороди: надзвичайно цінні думки про методу Сковороди, його символіку тощо. (Автор заповідає ширшу працю про нього і на неї чекаємо з нетерпляче). Літературознавці прочитають із зацікавленням розділ про Кирилометодіївців, не забуваючи при тому, що студії літератури неминуче мусять бути поглиблені студіями фільософії (покличуся в тій справі хоч би на думку пок. проф. Єрузалема в його праці „Завдання вчителя").

Дозволю собі наприкінці навести думку Чижевського про вплив романтизму, щоби дати хоч деяке поняття про стиль нашого автора: „Треба сказати, що романтичний світогляд мав на Україні, як і в інших славян, надзвичайно могутній і широкий вплив. Для славянських мислителів та письменників були непереможно привабливі романтична ідеалізація історичного минулого та народнього життя, і переборення романтизмом однобічного раціоналізму в психольоґії і, нарешті, — універсалізм романтичного світогляду. Не лише світогляд видатніших укр. письменників (Шевченко, Куліш) пересякнений романтичними елементами, не лише укр. історіографія та етнографія (Максимович), але і українська думка — навіть і в епоху значно пізнішу, ніж розквіт романтизму на Заході (Юркевич, Потебня), ще зберігає певні елементи „фільософічної романтики". Величезні впливи романтики і на одного з найвидатніших українців усіх часів — М. Гоголя". (Ст. 89.).

Вартість книжки збільшують ілюстрації та гарний папір.

Вона повинна найтися на столі у кожного, кому не байдужа справа нашої духової культури.

——o——

і вийшло, що треба було аж двох противників істнуючого суспільно-політичного ладу, фашиста з одного боку, більшовика з другого, щоби внести трохи життя в сонливу й похоронну атмосферу конференції.

Переповідати вам зміст обох цих промов — річ зайва: ви їх уже певно одержали від урядової телеграфічної агенції; доволі буде передати вам звістку про враження, яке вони викликали на всіх присутніх, не виключаючи й рішучих противників фашизму й більшовизму.

Про промову італійця загальна думка така, що повинен був її виголосити німецький канцлер Брінінг — чого вам більше треба? А в промові Літвінова знайшла конференція — не критику, а просто руйнацію — помірковану у формі, непереможну в змісті — цілого штудерного французького пляну розброєння, який полягав на тому, щоби розабройти сусідів, а залишитися добре збройним самому. Після промови Літвінова — признають це навіть французькі націоналістичні газети — з „пляну", який предложив був п. Тардіє, не залишилося нічого.

Якими ходами йтиме конференція далі? І який буде її вислід? Відповісти на це точно могла би хіба ворожка, на достоїнство якої наш брат претенсій не має. Одначе навіть без дару ворожения можна скромно здогадатися, що головним більш-менш практичним питанням дальших нарад, загального збору й комісій, буде питання відріжнення між зброєю зачіпною, офензивною (яку мають буцім то заборонити) і зброєю оборонною, дефензивною, яка малаб зберігтися для захисту невинно нападеного перед напасником.

На жаль, годі придумати таку оборонну зброю, яка при добрій волі не могла би послужити як зачіпна зброя...

А який буде вислід конференції? Напів поважно, напів жартом відповів нам на це один з англійських кореспондентів: Вислід буде такий, що всі держави одностайно ухвалять і підпишуть резолюцію, в якій вони зобовяжуться до розоруження морального. А віз далі котитиметься як тепер котиться — в Европі і в Азії.

Накінець дрібна звістка про найблизчі нам справи, для яких тутешній світ, зайнятий по вуха іншими, безмірно йому цікавішими історіями, має дуже мало цікавости. Жалоба проти нової хвилі військової кольонізації, написана нашими заступниками пп. Рудницькою й Пеленським, була признана секретаріятом Союзу Народів наглячою і як таку безпроволочно розділено її поміж членів ради. Британський делеґат виявив до неї дуже цікавість — повторюємо: не тільки з гуманітарного й правничого, а й із політичного становища — і мабуть не без його впливу передано її Комітетові Трьох, у складі якого є й англієць. Нам сказали, що вчора пополудні цей комітет відбув для цеї справи окрему нараду. Знаємо також, що президент ради одержує з Анґлії і навіть з Франції телеґрами з гуманітарно-горожанських тамошніх кол з зазивом достойно оцінити цю справу підчас конференції розоруження так піддати її відповідній процедурі. Присутній тут задля конференції розаброєння один з найславніших сьогочасних письменників французьких теж звернувся в цій справі до Союзу Народів з дуже сильним, пророчистим і зворушливим листом.

Коли вже мова про українську справу, то позвольте вашому кореспондентові спростувати при цій нагоді одно непорозуміння, викликане стилістичним недоглядом. Річ у тому, що говорячи в одному з попередніх дописів про „націоналістичні" небилиці й нісенітниці на „японсько-українську" тему, автор мав на думці одну, дуже поширену породу українського націоналізму, а не спеціяльну орґанізацію, яка per fas et nefas охрестила себе „націоналістичною".

С. Заліпський.

На парляментарній арені.

Термін „Східна Галичина" в інтерпретації посолки Яворської є неконституційний і незгідний з посольським приреченням.

На Освітній Комісії дня 15. лютого 1932 р. при закінченні дискусії над законопроектом про устрій шкільництва, зголосив пос. Великанович поправку такого змісту: — до уступу 2. § 59., де говориться про виелімінування Шлеська з-під цього закону, треба додати слова: „також Східної Галичини". Промовець пригадав, що українці, мешканці Східної Галичини були прилучені до Польщі на основі рішення Ради Амбасадорів, що та частина краю самоозначила себе в 1918 р., як окрема держава і що навіть польський сойм у 1922 р. признав окремі права для Східної Галичини у виді т. зв. воєвідської автономії для тих земель, оснування укр. університету і т. п. На тій підставі промовець уважає, що має повне право не тільки з життєвих мотивів, але також із законних домагатися, щоби про устрій школи і виховання молоді рішали народи цієї території. Промовець зазначив, що Українська Парляментарна Репрезентація в дискусії над всіми параграфами цього законопроекту ставила поправки як річевої, так і національної натури, але досі більшість Комісії цих поправок не узгляднювала. Свідомий відкинення і цієї поправки, зголошує її, бо вважає це за свій національний обовязок.

У відповідь на це при підданні поправок під голосування, провідниця Комісії п. посолка Яворська заявила, що внесення пос. Великановича не може піддати під голосування, бо воно неконституційне і противиться арт. 6. реґуляміну та арт. 20. конституції. Східної Галичини нема і виступ пос. Великановича вважає демонстраційним. Пригадує бесідникови посольське приречення та обовязки „обивателя".

На це у відповідний момент пос. Великанович зголосився до слова для фактичного спростовання і зложив таку заяву: „Застерігаюся якнайрішучіше проти твердження п. провідниці, немовби уживання терміну „Східна Галичина" було неконституційне, або нерегулямінове. Ніяка історія, ані польська ані чужа не заперечить, що ця територія, про яку я згадував, мала офіційну назву „Східної Галичини", що цієї назви досі практично уживає наш нарід і що ніколи давніше не називалася вона „Малопольскою", бо тільки Західна Галичина з землями на північ називалася в давній польській історії „Малопольска". Уважаю, що ані арт. 6. реґуляміну, ані арт. 20 конституції не має нічого спільного з назвою даної етнографічної території, бо оба ці артикули говорять про приречення посла. Досі не стрінув я ніде в польському законодавстві, що не вільно уживати на відомі землі назви „Східна Галичина" і тому ще раз застерігаюся проти такого ставлення справи, як воно мало місце саме тепер на Комісії.

На це п. Яворська заявила, „для тих зем обовйонзує назва 3 воєвудства полудньово-всходнє".

Посол Великанович зголошує своє внесення поновно до третього читання, зголошеного законопроекту.

ФЕЙЛЕТОН „ДІЛА" З ДНЯ 18. ЛЮТОГО 1932.

Польська відповідь на українські петиції.

Із офіціяльного справоздання Ліги Націй, виданого в Женеві дня 15. листопада 1931 р. під знаком C. 741. 1931. I. п. з. „Охорона меншин у Польщі" даємо переклад відповіді польського уряду на українські петиції, звернені до Ліги Націй. Петиції ці були такі:

1) Представників українського Т-ва в Гомкур (Франція), Заворіцького та Підгорецького, з дня 19. вересня 1930. 2) Української Національної Ради в Празі з дня 24. жовтня 1930. 3) чотири петиції д-ра Василя Панейка з дня 15. і 30. листопада, 13. грудня 1930 і 30. квітня 1931; 4) петиція членів британського парляменту, з 13. грудня 1930; 5) петиція українських послів і сенаторів з дня 31. грудня 1930; 6) петиція пос. Мілени Рудницької з 20. січня 1931; 7) петиція пос. Олекси Яворського з 13. лютого 1931.

*

Ось відповідь польського уряду на ці петиції:

I. Польський уряд є тої гадки, що згідно із духом зобовязань про охорону меншин тільки тим, що підписали петицію з дня 31. грудня 1930 можна признавати право звертатися до Ради Ліґи в справі становища української меншини в Польщі. Численні меморіяли, прислані до Ради з ріжних джерел поза Польщею, походять від людей, які мали погані або тенденційні інформації і які не мають змоги вияснити точно та ясно стан проблеми предложеної членам Комітету. При цій нагоді польський уряд уважає доцільним пригадати Комітетові численні петиції, висилані минулими роками (головно в 1926. і 1927. р.) п. Петрушевичем. Він мав постійно на меті злобну пропаганду і змальовував хибно та тенденційно становище української меншини в Польщі. За кожним разом, коли Комітет Трьох розглядав матеріял предложений польським урядом, члени цього Комітету признавали, що петиції п. Петрушевича змальовують факти тенденційно та сильно їх пребільшують і тому рішали залишити на боці справи, з якими він до них звертався. Як приклад можна навести рішення Комітету з 22. вересня 1927. (представник Великої Британії як предсідник з представниками Колюмбії та Голяндії) і рішення з 6. березня 1928 (представник Китаю як предсідник з представниками Великої Британії та Голяндії).

Польський уряд є тої гадки, що якщо охорона меншин і теперішня процедура у звязку з петиціями, які передають представники меншини має в практиці бути доцільною, то необхідно, щоби петенти, які звертаються до Ради мали на меті виключно та єдино охорону забезпечених прав і щоби не зловживали органом призначеним для охорони меншинових прав, наводячи у своїх петиціях до Ради придумані факти для таємних цілей.

Рада сама однозгідно заявляла, що петиція не повинна в ніякому разі йти на службу злобної пропаганди. Цей принцип зясовано ясно підчас дискусії на Раді Ліґи, що попередила рішення з 5. вересня 1925. На нього клав виразну вагу референт меншинових справ Ріо Бранко, який якнайрішучіше підкреслив у справоздані, що необхідно впевнитись, щоби „системи петицій не вживали для цілей злобної пропаганди проти держави, що є членом Ліґи".

Польський уряд зважується на цей коментар, тому, що навіть петиція українських сенаторів і послів, замість передавати свіжі події та їх причини безсторонньо, наводить цілу низку подій, що зовсім не входять у ділянку меншинових прав і належать до справ, якими повинні займатись або суди або влада, відповідальна за зберігання прилюдного ладу.

Польський уряд може — не входячи в глибші мотиви справи — зрозуміти, що особи або організації поза межами Польщі, необзнайомлені з дійсним станом справ або свідомо є хибно інформовані або інколи самі користуються такими інформаціями, що нехтують фактами. Алтім не можна допустити, щоби власні громадяни повторяли безпідставні обвинувачення, які находимо в попередніх петиціях. Уся проблема поставлена в такій формі, що не може бути ніякого сумніву щодо дійсних цілей, які мають автори петиції. Польський уряд має право домагатись від власних громадян, коли вони звертаються до найвищого міжнародного трибуналу, щоби вони щонайменше давали доказ льояльности для свого краю і в кожнім випадку не передавали фактів неперевірених. На жаль, польський уряд не може найти якихнебудь ознак такої льояльности в петиції, підписаній деякими українськими послами та сенаторами. Можна хіба догадуватися, що члени парляменту, які підписали цю петицію зробили це під натиском дневних кол, що не є безпосередньо зацікавлені у становищі, в якому находиться українське населення.

Ми не хочемо тут розбирати обвинувачення або цілі, які мають автори всіх петицій дотичне української меншини в Польщі або піддавати під дискусію джерела кривдливої пропаганди, що повстала довкола цього питання. Проте мусимо зазначити, що першою її метою було витворити враження (і подати це як стверджений факт), що українська меншина в Польщі не тільки не користується правами рівности застереженими конституцією для всіх громадян, але що Польща має ще спеціяльні пляни та заміри супроти цієї меншини, а саме знищити український елемент нарушуючи всі зобовязання, які приняла супроти своїх меншин.

(Продовження буде.)

Реформа самоврядування в Польщі.

НОВИЙ ПОЛЬСЬКИЙ ЗАКОНОПРОЄКТ ПРО САМОВРЯДУВАННЯ.

V. Цілковита залежність органів самоврядування від державної адміністрації.

Треба признати, що напрямні проєкту переведені в його постановах дуже послідовно. Кожна постанова має на меті підняти рівень прилюдної адміністрації скріпленням цих самоуправних чинників, що остають у відношенні залежности до уряду.

Про залежність війта чи посадника від уряду була вже мова. Але оскільки мова про сільську волость („ґміну"), то проєкт тим не вдоволяється і творить у становищі волосного („ґмінного") секретаря новий, від старости залежний орган, призначений на те, щоб стати у волости („ґміні") рішаючим чинником. Секретарем „ґміни" може стати лише той, хто має приписані науки і відбув практику та склав іспит. Секретаря і його помічника іменує війт на основі рішення волосної управи і за згодою старости на основі опінії повітового виділу. Таким самим чином можна секретаря та його помічника звільнити. Також управа „солецтва" і громади залежна безпосередньо від війта, а посередньо від старости. Солтиса і підсолтиса в „солецтві", що не є громадою, вибирає „ґмінна" рада, а солтиса і громадського підсолтиса громадська рада, але одні і другі підлягають службово війтові і до правосильности їх вибору треба затвердження старости на основі опінії повітового виділу. Таким чином повстане по селах ерархія, що мусить слухати приказів уряду. Що при такій організації „справність" урядової адміністрації „покращає", годі сумніватися, але дійсної самоуправи певно не буде.

Також не буде зовсім повітового самоврядування. На основі австрійських законів істнували у б. Галичині повітові ради і повітові виділи як окремі органи влади, що підлягали краєвому виділові і краєвому соймові та не були залежні від уряду. Вони були другою інстанцією в устрою автономних органів б. Галичини і своїм широким обсягом ділання скріпляли самостійність громадських рад і громадських начальників супроти державної влади, старости та намісника. Цей правний стан, як ми вже згадали, був уже за австр. часів предметом критики, тому були спроби зреформувати цей „двоякий шлях" в адміністрації. Конституція польської держави з 1921 р. перечеркнула цей стан постановою арт. 67, який проголосив, що право рішати у справах, що належать до обсягу ділання самоуправи, прислуговує вибраним радам, але виконавчі чинности повітової самоуправи належать до органів, створених на основі сполучення вибраних радами гуртків з представниками державних адміністративних властей та під їхнім проводом. Постанова конституції покищо не увійшла в силу. Одначе, рахуючись з нею, уряд розвязав уже кілька літ тому всі повітові репрезентації у б. Галичині і попризначував тимчасові повітові управи зі старостами на чолі. Тим самим самостійність повітового самоврядування в дійсности знесена. А предложений тепер урядом законопроєкт має на меті залеґалізувати цей стан таким чином, що приписану декретами начальника держави з 5. грудня 1918 р. і з 4. лютого 1919 р. орґанізацію повітової самоуправи на території б. рос. дільниці розтягає на повітові ради і виділи у б. Галичині.

Основою цеї орґанізації є постанова, що староста є провідником повітової ради і повітового виділу, що є виконавчим органом повітової ради і повітового виділу та зверхником службовиків. Отже староста є рішаючим чинником повітової самоуправи. Крім цього усі права нагляду і розвязання, які супроти „ґмінних" рад і управ прислуговують старості та повітовому виділові, згл. воєводі і воєвідському виділові, признані супроти повітової ради і повітового виділу воєводі і воєвідському виділові, згл. міністрові внутрішніх справ. Зокрема до правосильности повітових самоуправних бюджетів треба затвердження воєводи спільно з воєвідським виділом. Коли ж взяти ще під увагу, що воєвідське самоврядування, яке, по думці постанов конституції, є покликане виконувати нагляд над діяльністю самоуправ нижчого ступня, не істнує та що воєвідський виділ, який покищо сповняє завдання воєвідського самоврядування, не виходить з виборів, лише складається із членів іменованих міністром внутрішніх справ, стає ясно, що проєкт вводить далекосяглі зміни адміністративного устрою. Цей новий устрій — це одноцільна адміністрація, побудована на сполуці урядової і самоврядної адміністрації з рішаючим словом урядових властей та відсуненням самоуправи на становище підчиненого її помічника.

Проєкт вводить також цілком нові виборчі постанови. Порівнювати їх із постановами галицьких законів, булоб невідповідно тому, що від часу видання цих законів минуло 65 літ, напротязі яких думки про виборчі права підпали основній переміні. Важніше, що проєкт хоче управильнити виборче право в дечому навіть відмінно від постанов польської конституції. На зразок галицьких самоуправних законів, але всупереч постановам конституції про виборче право до сойму і сенату проєкт признає право вибирати до самоуправних установ тим, що скінчили 24 роки, а право бути вибраним тим, що скінчили 30 років життя. Підвищення цензусу віку обосновує проєкт потребою забезпечити самоуправним установам участь горожан „більше досвідних, життєво і суспільно більше вироблених та зрівноважених". Право вибирати прислуговує лише тому, хто бодай від року мешкає в громаді, при чім це застереження не торкається державних і самоуправних службовців, військових в активній службі та власників нерухомостей.

Один з останніх могіканів.

ІСТОРИК Д. БАГАЛІЙ.

Дмитро Багалій, наш визначний історик, що помер у 75. р. життя в Харкові, став відомий ширшому громадянству щойно від революції. До цього часу він, як чимало інших наших учених, професорів у російських університетах, друкував свої праці російською мовою. Його перша більша наукова праця вийшла в 1882 р. п. н. „Історія північної землі до половини XIV. ст." За нею пішла низка праць, присвячених Україні: процесові сільської кольонізації, історії українських міст, розвиткові українських культурних осередків і деяким визначним представникам нашої духовщини. Дві праці присвячені Г. Сковороді. Список його розвідок, нарисів і причинків до ріжних питань української історії має кількасот заголовків. З нагоди свого 70-ліття, коли святкували в 1927 р. ювилей його наукової праці, він написав свою автобіографію велетенських розмірів.

Дмитро Багалій був кілька літ ректором харківського університету, членом Української Академії Наук і першим заст. голови її історично-фільольогічної секції та займав дослідчу катедру з предмету української культури.

Був це один із останніх могіканів того передвоєнного покоління вчених, яке мабуть у нас ніколи вже не повториться. Почав він свою наукову карієру як російський учений і під впливом середовища, в якому працював, дійшов до таких поглядів, що кандидував на міністра освіти за царського режіму. З менту, коли прийшов до влади український уряд, він став одним із тих, що як українці з походження, перші були готові українізуватися. Коли на зміну національній владі прийшов уряд більшовицький, Багалій умів пристосуватись і до такої революції в світогляді. У 1929 р. він видав нарис історії України з матеріялістичного становища. Так історик під натиском зовнішніх історичних подій перейшов найдивогляднішу еволюцію, яку може перейти світогляд ученого. Чи мав він це час за останні роки, коли став істориком-марксистом, студіювати Маркса, — можна сумніватися.

—o—

Виборча реформа у Франції.

Жінки матимуть виборче право.

Французький парлямент прийняв проєкт виборчої реформи. Послів вибиратимуть в однім голосуванні. Коли ніодин із кандидатів не одержить 1/4 части голосів, відбудеться нове голосування. Послів буде 613. Жінки матимуть право голосування.

Проєкт реформи прийняли більшістю 311 голосів.

Нова конференція в червні.

Берлінська преса оголосила такий урядовий комунікат: Уряди Бельгії, Франції, Німеччини, Італії, Японії й Англії, принявши до відома базельський звіт експертів у справі репарацій, рішили скликати нову конференцію в червні ц. р. Завданням конференції буде порозумітися щодо тривкого поладнання справ, порушених базельськими експертами, та обміркувати способи усунення причин, що викликали теперішню світову крізу. Від поладнання цих справ залежить злагіднення міжнародного положення.

—o—

Вирішні бої за Шангай.

Обі сторони стягають великі сили.

Японці розпочали вирішний наступ на Шангай. Задля цього зібрали на відтинку Шангай—Вусун великі збройні сили. Під охороною воєнних кораблів причалило в останньому часі багато транспортів, що привезли на беріг девяту японську дивізію з важкою артилерією. Дальші військові транспорти в дорозі. З огляду на майбутні бої виселено із загрожених районів пять тисяч цивільних осіб.

Бої розпочалися 13. ц. м. бомбардуванням Чапеї та форту Вусун. Після завзятих штурмів японці заняли ріку біля Вусуну й переправилися на другий бік, однак китайці їх відбили, причому згинуло до тисячки японців.

Японські літаки знищили бомбами залізничу лінію, одиноку сполуку з Нанкіном. Японці намагаються окружити Шангай. Про безцеремонну тактику японців свідчить факт, що частина їх військ перемашерувала крізь міжнародню дільницю Шангаю, щоби заняти вигідніші позиції.

Китайці ставлять завзятий опір, стягаючи із півдня щораз більші сили. Велику активність виказують китайські літаки.

Китайський уряд хоче порозумітися з японцями.

МОСКВА, 16. II. ПАТ. На основі повідомлень радянських кореспондентів нанкінський уряд висловив охоту осягнути в найкоротшому часі порозуміння з японцями й готов піти на всякі уступки. Щоби недопустити до дальшого загострення ситуації в Шангаю, нанкінський уряд рішив стягнути звідтіля частину китайських військ.

Ірляндсько-англійська боротьба вдживає.

В льондонських політичних колах велике заінтересування викликує виборча кампанія в Ірляндії у звязку з майбутніми виборами до ірляндського сойму. Найбільшу увагу звертає на себе провідник ірляндських самостійників де Валера, що надіється добути при виборах абсолютну більшість. Він оголосив недавно свою протибритійську програму, тому на випадок перемоги при виборах розпічне отверту політичну боротьбу проти Англії, домагаючись ревізії ірляндсько-англійського договору. З цього приводу частина англійської преси висловлює погрози під адресою Ірляндії, зазначуючи, що Англія, яка розпоряджала досі тільки господарською бльокадою як засобом пресії, тепер завдяки митному законові може закрити англійські границі перед довозом з Ірляндії й тим способом приневолити її до уступчивости й льояльности.

РЕВОЛЮЦІЯ В КОСТАРІЦІ.

ПАНАМА, 16. II. ПАТ. На основі повідомлень із Сан-Хозе в Костаріці вибухла революція. На вулицях міста прийшло до стрілянини. Голова ради міністрів утік зі свого мешкання і схоронився в касарні артилерії. Після завзятих боїв урядові вдалося здавити революцію.

—o—

Запевнений вибір Гінденбурґа.

Тому що гітлерівці рішили в останньому часі голосувати при виборі президента республики на Гінденбурга, поновний вибір Гінденбурга є певний. За кандидатурою Гінденбурга начисляли досі 18 до 19 мілїонів голосів проти 12 мілїонів націонал-соціялістів і комуністів. Перехід гітлерівців з деякими застереженнями на сторону Гінденбурга запевнив йому остаточну перемогу. Його безвиглядним контркандидатом остався провідник комуністів Бельман.

Два роззбройні фронти.

На роззбройній конференції в Женеві виголосили програмові заяви представники найважніших держав. На основі тих заяв держави угрупувалися у два фронти: з одного боку Японія, Франція та їх прихильники, з другого боку Німеччина, Радянщина та Італія. До тієї групи прилучиться подекуди й Туреччина. Окреме становище займе Америка та Англія, які в багатьох справах принціпіяльно згідні з німецько-італійським фронтом, однак не хотять зовсім отверто викликувати конфлікту з французькою групою. Фронти створились і тепер розпічнеться властива боротьба.

Японія заатакує Сінґапор?

ЛЬОНДОН, 16. II. ПАТ. Офіціяльні кола сильно занепокоєні щодо Шанґаю. Японці заявили, як зачувати, неофіціяльно, що оскільки Союз Народів накаже економічний бойкот проти Японії, то Японія займе всі китайські порти вздовш Великого Океану. Воєнна партія в Токіо обмірковує вже справу атаки на Сінґапор як евентуальну акцію проти В. Британії. Вправді в Льондоні цим поголоскам не вірять, однак преса займається ними на всякий випадок у звязку з японсько-китайськими боями.

Дрібні вістки.

Президент берлінської поліції припинив на 14 днів орган комуністичної партії „Роте Фане".

В Базиліці св. Петра найшли пачку, в якій була бомба великої вибухової сили.

В часі виборчої кампанії в Ірляндії застрілили кандидата з державної листи Райнольда та одного поліційного старшину. Винуватець арештований.

На націонал-соціялістичного посла чеського сойму Бутлера стріляли з револьвера й тяжко ранили. Винуватці втекли.

ОСТАННІ ВІСТИ

НОВИЙ ЕМЕР. ЗАКОН.

Проект нового емеритального закону передбачує підвишку часу служби потрібної для емеритури з 10 на 15 літ, а емеритура виноситиме 40 прц., 2) Час служби від 15—25 літ дораховуватимуть як досі по 2.4 прц. на кожен рік, а від 20—35 літ по 2.8 прц. за кожен рік; 3) Ем. сплати підвищать із 5 на 8 прц., завдяки чому можна буде створити ем. фонд; 4) **Повна емеритура на будуче виноситиме 92 прц. номінальної платні, а не як досі 100 прц.**

БЮДЖЕТ М-СТВА ЗЕМ. РЕФОРМ.

ВАРШАВА. 16. II. ПАТ. Сенатська скарб.-бюджетова комісія радила над бюджетовим прелімінарем м-ства земельних реформ. Реферував сен. Ванькович (ББ). У дискусії сен. **Павликовський** виступив проти кольонізації на українських землях. (Він промовляв двічі).

Найближче засідання завтра. На денному порядку емеритури, ренти та держ. довги.

ДИМІСІЯ КАБІНЕТУ У ФРАНЦІЇ.

Сенат відкинув виборчу реформу 157 голосами проти 134. У звязку з цим прем. Ляваль подався до димісії. Президент димісію прийняв. Найповажнішим кандидатом є Барту, б. премієр. Він має створити переходовий уряд на час виборів.

ПРОЦЕС ПРОТИ Б. ПРЕЗИДЕНТА КЛАЙПЕДИ.

БЕРЛІН, 16. II. ПАТ. „Берл. Тгт." повідомляє з Ковна, що литовський уряд задумує виступити з процесом проти бувш. президента клайпедського директоріяту Бетхера за це, що привластив собі на шкоду держави неприслугуючі йому компетенції. **Карний процес передбачує за це тюрму.**

ПОМЕР Б. ГОЛОВА ЛІҐИ ОБОРОНИ ПРАВ ЛЮДИНИ.

ПАРИЖ, 16. II. ПАТ. У Бове на 90-ому році життя помер Ферд. Буісон, французький педагог і політик, бувш. голова Ліґи Оборони Прав Людини та Горожанина й лавреат мирової нагороди Нобля.

ПРИЧАЛИЛА 40.000 АМЕР. АРМІЯ.

На Гавайських островах висіло 40 тисяч американських вояків, нібито задля маневрів. Війська висідали під заслоною диму. Штучні хмари окутали місто Гонолюлю та околицю у промірі кількох км. Для виконання заслони з диму вжили 60 воєнних кораблів.

НЕ ВЗИВАЙ НАДАРЕМНЕ...

ЖЕНЕВА. 16. II. ПАТ. Нині відбулося довірочне засідання Ради без участи представників Китаю та Японії, або т. зв. Комітету 12-х. Комітет ухвалив іще раз візвати Японію, щоби зупинила воєнну акцію. Текст того приказу опрацює ред. комітет. Рада збереться в четвер і ухвалить рішення у справі скликання надзв. засідання Ліги згідно з бажанням Китаю.

МАНДЖУРІЯ — РЕСПУБЛИКОЮ?

МОСКВА. 16. II. ПАТ. У Мукдені йдуть наради політичних і військових діячів. Прилетів там літаком і ген. Ма. Конференція має устійнити політ. незалежність Манджурії. Зачувати, що Манджурія буде республикою. Президент буде називатися чі-чен, що значить „правитель". На це становище є два кандидати: голова мукденського уряду Чан-Чу-Лі та голова гелюянського уряду Чан-Цін-Куй. У Пекіні кажуть, що республику проголосять 17. II.

НОВИНКИ

— **Магазин постелі Р. Джала, Львів, вул. Хорушина 5.** (біля кіна „Апольо") поручає по найнижчих цінах, **ковдри, матераци і постіль.** Переробляє ковдри по 6 зол., **матераци** по 8 зол.

786 50—100

— **Вечерниці з танцями** уладжує Комітет допомоги вдовам і сиротам по священиках у Львові в салях „Стрілецького Т-ва" (Куркова 23, дня 3. березня ц. р. Початок: год. 10 веч. Попередить в год. 8.30 веч. **концерт** при співучасти Вп. п. Іванни Шмериковської-Приймової, д-ра В. Тисяка і д-ра Н. Ніжанковського.

— **Книгарня Наук. Т-ва ім. Шевченка** відчинила з днем 16. лютого філію в Перемишлі, Ринок 14.

— **Українська секція Славянського Т-ва Культури й Мистецтва.** При Славянському Т-ві Культури й Мистецтва у Варшаві відкрили українську секцію. Президентом секції є д-р Л. Лукасевич, заступником знаний український поет Іван Липа. Секція буде збиратися кожного тижня.

— **Про перевозку клунків у трамваях.** Маґістрат оголосив нові приписи про перевозку клунків у трамваях: І. Кожний подорожний може перевозити за оплатою в трамваї один ручний клунок, але лише такої величини, щоби міг його умістити під лавкою. Довжина клунка не може бути більша від подвійної ширини лавки, ширина не більша від ширини лавки. Клунок мусить бути так приміщений, щоби не заваджав іншим подорожним. II. Від оплати білету звільнені клунки менші від ширини лавки, якщо їх примістити під лавкою, або, коли клунок у руках подорожного й не перешкоджає іншим подорожним. Не треба платити за перевозку шкільного приладдя та малих музичних інструментів (скрипки, мандоліни й т. п.), якщо подорожний держить їх так, щоби не перешкаджали іншим подорожним. III. Від оплати білету звільнене спортове приладдя: лещети, палиці до гаківки, мірниче знаряддя, але подорожні повинні держати їх у руках на причілках возів. За діточі саночки треба платити. IV. Переходів у нутрі возу й на причілках не можна закладати клунками. Лавки призначені лише до сидження. V. Не вільно перевозити у трамваях клунків більших розмірів і дуже важких, запальних і вибухових матеріялів, пачок, бочілок, шиб, блях і інших предметів, що могли би ушкодити одяг подорожних, або такі, що перешкоджали би їм, або такі, що своїм запахом або нечистотою могли би бути прикрі. VI. На перевозку клунків позволяє кондуктор. VII. За ушкодження воза, особи, або річи з причини перевозки клунка відповідає його власник. VIII. Міська Електрична Залізниця та служба руху не відповідають у ніякому випадку за ушкодження або втрату клунка. IX. Особи, які не заплатили в час за перевозку клунка платять 4 білети гривни.

— **Україніка.** В ілюстрованому віденському журналі „Радіо-Він" ч. 20. з 12. ц. м. находимо 6 світлин із короткою інформаційною чоловікою п. з. „Мистецтво й культура України". Ці світлини поміщені у звязку з викладом д-ра Борна у віденському радіо, про що ми на днях писали. У журналі помістили такі репродукції: 1. галицька ікона Божої Матері з XVI ст., 2) картини Новаківського „Богацтво України" та „Дзвінка". 3) Різьба Литвиненка „Козацька голова", 4) дві світлини д-ра Борна „Церква св. Духа" і „Весілля під Львовом". Журнал можна купити у ґазетних аґенціях, або „Rawag", Wien I., Johannesgasse.

— **Син Петрушевича їде до Москви.** Польська преса повідомляє на основі телеграми з Варшави, що син б. диктатора ЗОУНР виїжджає в найближчих днях до Москви. Його нібито іменували референтом українських справ у комісаріяті закордонних справ Радянщини.

— **Самогубство в купальні.** В адвоката д-ра Парнаса у Львові при вул. Сикстуській 56 повісилася його бувша наймичка Карлашівна.

— **Із краєвої хроніки.** На шляху Тернопіль—Львів біля стації Озірна випав із вагону Мечислав Сова та згинув на місці. — Наглий суд у Тернополі засудив за шпигунство на кару смерти Б. Коженьовського й Івана Свідерського; кару замінили їм на досмертну тюрму.

— **Перестрілка поліції зі злодіями.** У Рембертові у дім Мроза увійшла поліція, щоби зробити ревізію. Спільники Мроза привитали поліцію стрілами та вбили розвідчика й ранили важко двох поліцаїв. Бандити втекли.

— **100.000 кг. бараболь безробітним.** Повідомляють із Воложина б. Новгородка, що власник двора Гороцька Волчацький за незаплачені податки дав 100.000 кг. бараболь; бараболя перейде у розпорядимість комітету допомоги безробітним.

— **Катастрофа авта.** Повідомляють із Катовиць, що біля Великих Стшелец зударилося з поїздом авто. Одна особа вбита, одна важко ранена.

— **Убивство війта.** У Чарукові (Волинь) знайшли на вулиці вбитого б. війта, 54-літнього Андрія Борусюка. Борусюк вертав із гостини, хтось розбив йому голову сокирою. Виявилося, що вбили його рідна 18-літня дочка Ніна й її любчик 20-літній Дмитро Бизук. Обоє стануть перед наглим судом. Чаруків — наскрізь сельробівське село, де батько й мати лише „найближчі знайомі".

— **Із зависти висадив 2-поверховий дім.** Робітник Геста Фернкіст у Гетеборзі висадив динамітом у повітря двоповерховий дім. Досі добули зпід звалищ 4 убитих і 11 ранених. Арештований признався, що зробив це із зависти, бо його жінка мала прийняти в себе любовника. Між раненими є Фернкістова жінка. Сподіються, що її вдасться вдержати при житті.

— **Смерть під колесами залізниці.** На стації у Судовій Вишні впали під колеса поспішного поїзду 17-літн. Гр. Лемець і його сестра Катерина. Вона згинула, а його в безнадійному стані відвезли до шпиталю. — На шляху Хирів—Перемишль випав із поїзду селянин Ів. Лучин і розбив собі череп. І його стан безнадійний.

— **Страшне самогубство.** Хана Вельдман, з Козеника на Дубенщині, облила себе нафтою й підпалила одяг. Нещасна жінка вмерла у страшних муках. Причина самовбивства — злидні.

— **У кількох словах.** У Чехословаччині є 2.800 приватних автобусів, які обслуговують цілу сітку шляхів. — „Міс Европою" на 1932 р. вибрали данку Асу Клявзен. — У Калькуті засудили на 9 літ тюрми студентку за замах на губернатора Джексона. — До Польщі приїде 25 студентів, які студіюють славянські мови на університеті в Люнд у Швеції. — На празькому університеті є доцент радіотехніки. — Перекладчикові клясичних поезій Маріонові Меніє признав комітет Т-ва Письменників у Парижі 10.000 франків нагороди.

— **Великі костюмові вечерниці** уладжує Т-во українських ремісників, промисловців і торговців „Зоря" у Львові в суботу 20. лютого ц. р. у власній салі, вул. Вірменська 25. Початок в год. 9. вечором. Забава заповідається якнайкраще; між різними несподіванками є **три нагороди** за найгарніші костюми, тому не тільки ремісничa верства, але й гості повинні заповнити комнати Т-ва. Хто ще не одержав запрошення, може таке набути кожного вечора в „Зорі".

— **Спростування.** Хвальна Редакціє! У Вашім цінним часописі „Діло" з 30. січня ц. р. появився допис „Громадянина" з Жукова, пов. Обертин, який між іншим нарушив честь бл. п. о. Йосифа Левицького, тому прошу помістити таке виясненння: 1) Неправдою є, немовби в школі в Жукові наука релігії не відбувалася від 4 літ, а правдою є, що мій муж, бл. п. Йосиф Левицький, точно й совісно учив до кінця вересня 1930 і лише 3 місяці — від жовтня до 30. грудня 1930 — через недугу і смерть не учив, що потверджує залучена посвідка управи школи. 2) Щодо полишення, чи неполишення доброї памяти по собі, то це річ широкої скали, а в цім випадку для громади і для родини вдоволяюча. — **Левицька Марія, вдова.**

З концертової салі.

Концерт творів Баха.

Дня 4. II. ц. р. відбувся в салі Львівської Консерваторії (вул. Хорушина 7.) концерт творів І. С. Баха у виконанні учеників концертного курсу відомого професора форт. гри Л. Мінцера. Орхестрою диригував д-р А. Солтис. Зпоміж концертантів вибився на чоло безперечно Е. Шапіт, який відіграв „Хроматичну фантазію" і Фугу, виказуючи небуденне опанування форми. Правдиві таланти напрівають і в інших концертантів, яких ми мали нагоду тоді почути, а саме: Ст. Ґольдгамерівна, С. Раппівна, І. Шпіґель, а вже вершиною успіху вечора був вперше у Львові концерт на 4 фортепіяни Концерт а-моль (Л. Вайнтравб, М. Конрад, М. Калужна, Д. Колессівна) — в супроводі орхестри. Виконали його до найдрібніших нюансів, так, що треба подивляти величезний вклад енерґії диригента А. Солтиса, щоби цей твір так вивести.

Мельоман.

З театру.

ТЕАТР РІЖНОРОДНОСТЕЙ: **„СВЯТЕ ПОЛУМЯ", песа на 3 дії В. Сомерсет-Моґема.**

Песа, що може викликати гостру дискусію, а навіть обурення серед оборонців традиційної моралі. Автор торкається небезпечного питання: чи можемо вкоротити муки безнадійно недужої особи, з любови для неї і для її добра, тим більше, коли цим можемо відхилити від неї одно із найважших життєвих розчарувань? Є такі випадки, коли не тільки можемо, але зробити це повинні. Ось один такий приклад. „Святе полумя": це безмежна любов мами до сина і щира омана кохання чоловіка та жінки.

Сомерсет-Моґем (вимовляти: Мом), автор численних пес, славніший своїми повістями, англієць непересічної культури. Сам — лікар, що кінчив свої студії в Німеччині, а вихований у Франції. Його широкий світогляд має неодно посвоячення із ідеями великого ліберального англійця Бертранда Расселя. Погляд на ролю змислів у коханні, кинений у цій песі, покривається зовсім із думками автора „Мораль і подружжа".

Закиди, які назагал робила ґазетна критика песі Моґема, виходили з того хибного погляду, буцім-то автор ставить тезу і узагальнює спеціяльний випадок. Інтеліґентний письменник (а таким є Моґем) ніколи цього не робить, зате роблять це неінтеліґентні критики.

Добре збудована та передумана драма робить на авдиторії сильне враження. Мистецьку кревцію дала п. Семашкова, що нагадала свою ролю матері із „Примар" Ібсена. **м. р.**

—o—

Листування Редакції.

М. З. у Перемишлі. Ґрета Ґарбо досі живе; тепер імовірно в Голівуді. Маєте, мабуть, на думці Лію до Путті.

✝ ПОСМЕРТНІ ЗГАДКИ.

✝ Теодор Федорчак, учитель фахово-доповнюючої школи „Р. Ш.", бувший член У.Г.А., помер по довгій і тяжкій недузі дня 15. лютого ц. р. в 43 році життя. Похорони відбудуться в середу 17. лютого в год. 2 попол. з дому жалоби при вул. Городецькій ч. 66 на Янівський цвинтар.

Покійний родився в Ключеві Малім коло Коломиї. Гімназійні студії відбув у Коломиї й у Львові, а университетські у Львові і Відні. В часі світової війни був Покійний цілий час при У.С.С., а відтак як член У.Г.А. ділив її долю й недолю аж до розпаду. По війні став службовиком Нар. Торговлі, а відтак був управителем фахово-доповняючої школи „Р. Ш." аж до часу недуги. В. Й. П.!

✝ Петро Жмінковський, шевський челядник, помер по короткій і важкій недузі, заосмотрений св. Тайнами, дня 16. лютого ц. р. в 22 році життя. Похорони відбудуться в середу, 17. лютого, в год. 2 попол. з дому смутку при вул. Оссолінських ч. 13 на Янівський цвинтар. Покійний, молодий ідейний ремісник, перебув півтора року в тюрмі у звязку з т. зв. „бомбовою історією" в переплетні Наук. Т-ва ім. Шевченка. В тюрмі й підірвав він своє молоде здоровля. В. Й. П.!

Дописи.

ДОБРОМИЛЬ. **(Філіяльна анкета).** Дня 20. І. ц. р. відбулася в Добромилі філіяльна анкета. Заступлених було 20 читалень 70 особами. Про орґанізаційні справи, що були предметом порядку нарад, реферував відпоручник Т-ва „Просвіта" у Львові. Проводив анкетою о. Гоцький. В дискусії, в якій забирали голос: о. Гоцький, о. Маринович, відпоручники з Трушевич, Війська, Смільниці, Боневич, Княжполя і т. д., пробивалися бадьорі нотки сільських просвітян, які, не зважаючи на важкі часи, ведуть невпинно муравлину працю по селах, свідомі цього, що наше громадське життя не обійдеться без цеї підставової, читальняної праці. Анкета домагалася від „Просвіти" нових пес, бо театральні кружки не мають уже що грати, а також нових, дешевих книжок. Село кричить за поміччю від філії, просить рефератів, курсів і т. д. Добре, коли яка читальня, як ось у Війську, сама дає собі раду, маючи постійну поміч від свого пароха і коли вона в сьогоднішніх часах може передплачувати 15 часописів і журналів (у село йде понад 80 часописів). Але велика більшість читалень шукає і просить помочі. Філія не може багато помагати, інструктор робить, що може. Тому читальні не повинні рахувати виключно на поміч і провід міста. Статут і вимоги життя повинні вказати їм дорогу, а книжка і часопис повинні покищо заступити живе слово інструктора-освітника.

ТЕРНОПІЛЬ. **(З Кружка „Рідної Школи" УПТ).** Гурт молодих людей, переважно студентів, яким доля „Рідної Школи" не байдужа, подбав про зорганізування при Кружку „Рідної Школи" в Тернополі драматичного гуртка, який шляхом аматорських вистав хотів би причинитися до придбання фондів для цьогож Товариства. І дійсно згаданий гурток дає кожного року в зимовому сезоні дві до три вистави, які назагал проходять з успіхом. Слід тут згадати про три вистави з минулого року, дві відіграні другого і третого дня Різдвяних Свят, а саме „Марко Спотикайло" і „Старі гріховодники" та „Еспанська муха", що її відіграли 13. грудня, а також про одну цьогорічну, а саме „Ніч під Івана Купала", відіграну 19. січня ц. р. Під умілим проводом звільненого зі служби б. урядовця воєвідства п. Цвечка гурток станув на висоті свого завдання. Кожна вистава лишає по собі приємне враження у публики, гра декотрих аматорів підноситься деколи до вершин мистецтва. Слід відмітити такий гарний прояв у житті аматорського гуртка, як постановка песи „Ніч під Івана Купала" зі співами й танцями. Хоч місцями пробивалося незіспівання хорів і видно було деякі недостачі в гуртових сценах, а також у світляних ефектах (ніч), то проте вистава подобалася загально. Та, на жаль, змагання нашої молоді не найшли належного зрозуміння серед старшого громадянства, яке чомусь просто бойкотує цього роду імпрези. Перші місця звсіди світять пусткою, а навіть люди, які стоять близько „Рідної Школи", як учителі місцевої гімназії „Р. Ш.", не вважають своїм обовязком відвідувати ці вистави. Рівночасно з признанням треба піднести факт, що тернопільське „Міщанське Брацтво" відступаючи кожного разу свою театр. салю для згаданих вистав, не бере за це від Кружка „Р. Ш." ні сотика. **Обсерватор.**

—o—

СПОРТ.

Лещатарські змагання.

Український Спортовий Союз уладжує в дні 21. лютого лещатарські змагання в дружиновому бігу мужчин 12 км. Дружина складається з 4 осіб. Орґанізацією змагань займається УССК. Зголошення приймають у четвер в год. 20-ій в домівці УССК-у в Акад. Домі. Старт і мета бігу під лісом за замарстинівським цвинтарем. Збірка змагунів в год. 9.30 на останнім перестанку 10 на Замарстинові.

—o—

Нові книжки й журнали.

КНИЖКИ.

ВІЙСЬКОВЕ ЗНАННЯ, лекція шеста й сема. Загальний курс військового вишколу під кермою генерал-хорунжого М. Капустянського. Париж, 1932 р.

ЖУРНАЛИ.

ДЗВІНОЧОК, часопис для українських дітей. Ч. 4. Лютень 1932.

УКРАЇНСЬКИЙ ПАСІЧНИК, місячний орган пасічницької кооперативи „Рій". Ч. 2. Річник V. Лютий 1932 р.

УЧИТЕЛЬСЬКЕ СЛОВО, орган Взаїмної Помочі Українського Вчительства. Місячник. Р. XX. Ч. 2. Лютий 1932.

Ціни набілу у Львові.

„Маслосоюз" платив кооперативам 15. лютого ц. р. за масло експортове та десерове пріма 3.80 зол., за літру молока 26—29 сот., літру сметани 1.20 зол., копу яєць 4.70—4.80 зол.; 16. лютого ц. р. за масло експортове та десерове пріма 3.80 зол., за літру молока 23—24 сот.; літру сметани 1.10 зол.; копу яєць 4.70—4.80 зол.

За редакцію відповідає Олександер Костик. Видає Видавнича Спілка „Діло". З друкарні Вид. Спілки „Діло", Львів, Ринок 10